

Startpagina *Small Christian Communities*

SCC-BULLETINS

Small Christian Communities - bulletin

In dit document treft u het archief van de SCC-bulletins die sinds 2008 zijn verschenen, en die nog steeds waardevolle informatie bevatten voor wie met SCC's wil werken. Soms is de tekst wat geactualiseerd.

Wat zijn SCC's?

Small Christian Communities, ook wel genaamd Small Church Communities, Small Catholic Communities, Kleine Kerkgemeenschappen, geloofsgroepen, Geloof-Bijbel-Leven-groepen, huiskringen of celgroepen. Groepen (ca. 8 tot 15 mensen) die regelmatig bij elkaar komen om te bidden en het geloof met elkaar te delen.

Inhoud SCC-bulletins

Informatie voor wie wil werken met SCC's. Over publicaties en pastorale congressen die daarover gingen.

Bulletin 2 meldt een uitspraak van de bisschoppenconferentie over SCC's.

Bulletin 6 gaat over het project Kleine Kerkgemeenschappen van het aartsbisdom Utrecht.

Veel inhoudelijke stukken i.v.m. SCC's zijn al te vinden via www.stucom.nl/parochie.

Document 0243 is een overzicht van teksten van het pastoraal congres 2008 over Small Christian Communities als gaven voor de vitaliteit van parochies.

Doel van het SCC-bulletin

- Uitwisseling van kennis en ervaring met SCC's in parochieverband, zodat niet ieder zelf het wiel hoeft uit te vinden.

Voor informatie over de pastorale congressen is er sinds 2013 de *Nieuwsbrief pastoraal congres*. Zie www.stucom.nl/pastoraalcongres.

Uw ervaringen

Graag vernemen we ervaringen met het opzetten en continueren van SCC's in parochieverband. Ook welkom zijn ervaringen met methodes als *Opnieuw beginnen* en *Jonge wijn in nieuwe zakken*, *Renew*, *Oikos*, *Geloven Nu*, *Alpha-cursus*, *CaFE*, de werkmop *Kleine Kerkgemeenschappen*, *Spiritualiteit als motor tot vernieuwing*, *het Rottenburger modell*, *de Ekklesiagroepen uit de jaren zestig*, etc. (zie overzicht methodes, 0220 op www.stucom.nl).

Contact en coördinatie

Aan- en afmeldingen voor het SCC-bulletin:

Kees Slijkerman, www.stucom.nl/contact

SCC-bulletin nr. 16, 14 december 2012

In deze editie: *Het 7e pastoraal congres ligt al weer enige tijd achter ons. Hieronder een verslag en informatie over beschikbare teksten.*

Hoog rapportcijfer

Het rapportcijfer dat de deelnemers gaven die de evaluatievragen hebben beantwoord was: 1x een 5 (iemand die er alleen maandag was); 3x een 7; 2x een 7,5; 10x een 8; 1x een 8,5; 2x een 9.

Graag verneem ik nog eens wat zij hebben kunnen doen met hetgeen ze in dit congres ontvingen.

Nieuwe bewegingen

Een van de 'klachten' bij de evaluatie was, dat er weinig informatie beschikbaar was over de nieuwe bewegingen die het pastoraal congres mogelijk maken. We maken dit misschien een beetje goed door u nu deze link te geven: <http://www.stucom.nl/bewegingen/index.html>. Daar treft u een handig

overzicht van de betrokken bewegingen. Twee van hun activiteiten zijn meer specifiek van belang voor de doelgroep van het pastoraal congres:

Van de Katholieke Charismatische Vernieuwing:

Retraite voor priesters, diakens en pastoraal werkers (m/v) 6 t/m 11 januari 2013 te Helvoirt. Thema: Pastoraal met Geestkracht m.m.v. pater dr. Patrick Lens. In deze retraite gaat het over wat de vernieuwing in de Geest bijbrengt in zowel het pastoraal werk als in het leven van pastores. Inl: tel. 040-251.57.92 of retraitewerk.kcv@gmail.com (Publicaties van Patrick Lens: 0206 en 0263 t/m 0267 op www.stucom.nl.)

Zie ook vanaf 18 dec 2012 het nieuwe onderwijsaanbod van de Leerstoel Theologie van de charismatische vernieuwing op www.stucom.nl/leerstoel.

Van de Focolarebeweging:

Zaterdag 19 januari, in het kader van de Week van Gebed voor de Eenheid van de Christenen: **studiemiddag** van Focolarebeweging over Avondmaal en Eucharistie. Sprekers: Pieter Kohnen, voorheen beleidsmedewerker van de R.-k. Kerk voor de oecumene, en Peter Dettwiler, een Zwitserse gereformeerde predikant, betrokken bij de Focolarebeweging. 13.30 tot 17.00 uur in Mariapoli Mariënkroon, Abdijlaan 8, Nieuwkuijk. Iedereen die in de oecumene geïnteresseerd is, is van harte welkom. 10 euro p.p., aanmelding vóór 5 januari via pzlaan@focolare.nl of tel. 030-7508326.

Teksten congres 2012

De beschikbare teksten op www.stucom.nl zijn:

0353de Persönliche Geschichte Klemens Armbruster. Vision als Gründer und Teilnehmer von kleinen Glaubensgemeinschaften. [Duits] 1. Vortrag Pastoralkongress 2012 März in Helvoirt, Nederland.

0354de Das Wie und Warum des WeG-Konzeptes - Klemens Armbruste [Duits] 2. Vortrag Pastoralkongress 2012 März in Helvoirt, Nederland.

[Van de derde voordracht van Klemens Armbruster hadden we tot heden, 13-12-2012, nog geen uitgewerkte tekst. Hij werkt er nu aan.]

0355 Ervaringen met WeG in het bisdom Hasselt - „Wie war der WeG mir weit“ Lezing van Hugo Quintiens, Pastoraal congres 12 maart 2012.

0352 Leven met elkander - teksten Thomas a Kempis en Dietrich Bonhoeffer over leven in gemeenschap gelezen door prof. dr. Fred van Iersel, Pastoraal Congres maart 2012.

Hieronder vijf korte artikelen uit Bouwen aan de Nieuwe Aarde 2012-3:

EEN GELOOFSERVARING MOGELIJK MAKEN

IN DRIE STAPPEN *Van strovuur naar wervende gemeenschap*

OVERZICHT VORMINGSCURSUSSEN *Bij bovengenoemde drie stappen van het WeG-project*

BISDOM HASSELT GAAT OP KOP

WeG-PROJECT IN NEDERLAND

EEN GELOOFSERVARING MOGELIJK MAKEN

Kees Slijkerman

De boodschap op het pastoraal congres 'Naar een vitale parochie', dat van 11 tot 13 maart 2012 in Helvoirt plaatsvond, had veel herkenningpunten voor mensen die betrokken zijn bij de charismatische vernieuwing.

Onder de ruim zestig deelnemers waren ongeveer vijftig pastorale beroepskrachten. Er waren ook tien vertegenwoordigers van de

samenwerkende nieuwe bewegingen die dit congres organiseerden.

Hoofdspreker Klemens Armbruster uit Duitsland sprak over het WeG-project* dat twee dingen vruchtbaar combineert:

- vorming tot volwassen geloof, en
- gemeenschapsopbouw met kleine geloofsgroepen.

Pastoor Armbruster vertelde eerst zijn eigen levensverhaal, waarmee hij illustreerde dat je niet tot volwassen geloof/geloven komt door simpelweg ouder te worden. Toch gaan de meeste parochies daar eigenlijk van uit. Ze bieden alleen geloofsvorming aan kinderen die zich voorbereiden op hun eerste heilige communie en op hun vormsel.

Ben ik gelovig?

Ook de jonge Klemens krijgt deze vorming als katholiek kind mee. Hij groeit op in een geheel katholieke omgeving, zonder zich daarvan bewust te zijn. Eenmaal in militaire dienst verliest hij zijn identiteit als gelovige. Met de kinderklaren legt hij ook het kinderlijke geloof af. Er begint voor hem een tijd zonder geloof en zonder godsdienstige praktijk. Niemand leidt hem in in een volwassen manier van geloven. Hij voelt dat ook niet als een gemis.

Dan gaat hij studeren. Na een aantal jaren studie begint hij zich af te vragen of hij gelovig is, wat hij wil worden en wat de zin van zijn leven is. Hij zoekt hulp, maar niet in de parochie, want daar is geen plaats voor deze vragen. Hij gaat ermee naar de monniken, komt tot geloof en kiest voor een priesteropleiding.

Gemeenschap Nieuwland

Klemens ontmoet meer mensen die zo zoekende zijn als hij. Met hen vormt hij uiteindelijk de gemeenschap 'Nieuwland'**, een gemeenschap van vier leken en vier priesters. Deze acht leden hebben acht verschillende spiritualiteiten. Wat ze gemeenschappelijk hebben, is dat ze een periode ongelovig zijn geweest en daarna tot geloof zijn gekomen.

Twee ontdekkingen

Tijdens zijn priesteropleiding gaat Armbruster in een parochie werken. Daar begint hij ook geloofsvormingen te geven aan volwassenen. Hij krijgt genoeg deelnemers, maar toch mislukt het omdat hij nog niet doorheeft 'hoe het werkt'.

Veel deelnemers doen twee ontdekkingen bij de geloofsvormingen die Klemens geeft. Ze ontdekken met welk charisma ze iets voor anderen kunnen betekenen en ze ontdekken in zichzelf een verlangen naar gemeenschap.

Het belangrijkste inzicht dat Klemens krijgt, is echter dat hij voor de mensen een geloofservaring mogelijk moet maken. De rest komt daarna bijna vanzelf, ook al is er oefening, inwijding en hulp bij nodig. De geloofservaring die ze door de blijde boodschap opdoen, is de motor voor hun christelijk leven en doet hen ook hun charisma's ontdekken.

Geleerd van vernieuwing

Klemens Armbruster heeft zijn eigen ontdekkingen verwerkt in een nieuwe aanpak voor parochiepastoraat. Daarbij heeft hij veel geleerd van de geloofsvorming die pastoor Leo Tanner in Zwitserland heeft ontwikkeld. Die geloofsvorming is gebaseerd op de vorming tot leven in de Geest, dé introductievorming van de Katholieke Charismatische Vernieuwing.

Standaard aanbieden

Waar het volgens Armbruster vooral om gaat, is dat parochies gaan inzien dat vormingen tot volwassen geloof net zo standaard moeten zijn als bijvoorbeeld de voorbereiding op de eerste communie. Of voor deze vorming nu de door Armbruster zelf geschreven vorming *Opnieuw beginnen* gebruikt wordt of bijvoorbeeld de *Alpha-cursus*, dat is van ondergeschikt belang. *Opnieuw beginnen* is een verkorte versie van de vorming tot leven in de Geest. De charisma's worden slechts summier genoemd. Parochies die het in zo'n vorming bijvoorbeeld niet over tongentaal willen hebben, kunnen gerust *Opnieuw beginnen* gebruiken.

Effect

Het effect van al die methodes - waar mooie boekjes voor zijn*** - wordt sterk bepaald door de personen die deze vorming geven. Zij kunnen alleen uitstralen wat ze zelf ontvangen hebben. Als zij een persoonlijke band met de Heer hebben en Gods liefde hebben ervaren, dan zullen de toehoorders dat merken. Als ze lid zijn van een gemeenschap, dan zullen ze belangstelling wekken voor deelname aan zo'n gemeenschap.

* WeG = Wege erwachsenen Glaubens = wegen van volwassen geloof, wegen van volwassen geloven.

*** Zie overzicht boekjes op pag. 12

** Neuland - Gemeinschaft im Gemeindeaufbau (gemeenschap in de gemeenschapsopbouw). Een echtpaar met kinderen, twee vrouwen en vier priesters. Ze wonen niet onder één dak.

De lezingen van Klemens Armbruster staan als 0353 en 0354 op www.stucom.nl.

#

IN DRIE STAPPEN

Van stovuur naar wervende gemeenschap

Met de vormingscursus *Opnieuw beginnen* kun je in een parochie een gemeenschap laten groeien, die daarna tot een grotere groep kan zeggen: kom en zie.

De vorming *Opnieuw beginnen* is bedoeld voor mensen die zich al inzetten in hun parochie en die ook al enige geloofskennis hebben.

Opnieuw beginnen kan hen in zes bijeenkomsten - plus voor elke dag een overweging bij een tekst - opener maken om God te ontmoeten, geloofservaring op te doen en daarover te spreken. Het is een eerste stap. Het heeft iets van een stovuur dat snel en fel brandt. Als er niet direct een tweede stap op volgt, dan dooft het vuur uit en houdt het op.

Doorgroeien

Voor de tweede stap is een groep nodig waarin geloof, Bijbel en leven op elkaar betrokken worden. Dat kan een bestaande groep zijn van mensen die ook samen bidden en met liefde over God spreken. Het kan ook een nieuwe groep zijn, waarin de deelnemers van *Opnieuw beginnen* samen als groep verder gaan. Ze kunnen zelf iemand uit hun midden kiezen om de groep te leiden. Voor de eerste twaalf bijeenkomsten kunnen ze het boek *Jonge wijn in nieuwe zakken* gebruiken, dat geschreven is door Leo Tanner en Klemens Armbruster.

Samen doorgroeien

De gekozen groepsleider kan nog een tweede lid vragen de bijeenkomsten mee voor te bereiden en het programma te bewaken. Samen letten ze er op dat de groep op tijd begint en stopt, en dat iedereen aan het woord komt en bij het onderwerp blijft. Als de gevraagde Als laagdrempelige vorming kan de Alpha-cursus gegeven worden, maar ook *Kom en zie*, een geloofsvorming uit het WeG-project.

leid(st)er zegt dat hij/zij het niet zo goed kan, dan prikkelt dat het gevoel van medeverantwoordelijkheid bij alle deelnemers. Dan doet de groep het nog meer *samen*. Als een pastorale beroepskracht deze bijeenkomsten zou leiden, dan nemen de deelnemers een consumerende houding aan en ontwikkelen de gaven in de groep zich minder. Bovendien houdt de groep dan op zodra de pastorale beroepskracht geen tijd meer heeft. Uiteraard dient de pastor wel belangstellend te blijven vragen hoe het gaat en iets van begeleiding te bieden buiten de bijeenkomsten om.

Derde stap

Op deze wijze kunnen in het hart van een parochie groepen ontstaan waarin het geloof bewuster beleefd wordt en het vuur brandend wordt gehouden. Dan kan de derde stap gezet worden. De gegroeide gemeenschap kan een nieuwe categorie mensen gaan uitnodigen voor een laagdrempelige geloofsvorming, een vorming voor mensen die bijna geen geloofskennis hebben en nog niet weten wat allerlei geloofswaarden betekenen. Tegenwoordig vallen mensen die jonger zijn dan 40 meestal in deze categorie, dus ook veel ouders van kinderen die gedoopt worden, eerste communie doen of het vormsel ontvangen.

Waarom deze volgorde?

Volgens Klemens Armbruster wordt vaak gedacht dat evangelisatie zo verloopt:

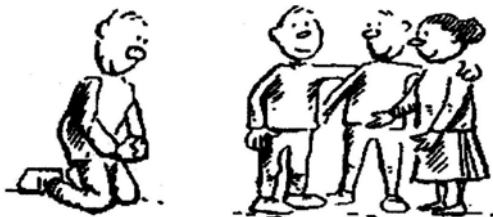

Iemand hoort het evangelie, bijvoorbeeld in een geloofscursus. Hij begint te geloven en zoekt daarna een gemeenschap.

Maar in de praktijk gaat het zo:

Iemand heeft contact met een christen. Hij ontmoet de gemeenschap van die christen en hoort hun evangelie.

Hij begint te geloven en wordt deel van die gemeenschap.

Daarom moet er eerst een gelovige gemeenschap zijn van mensen die het evangelie, de verlossing door Jezus Christus, zelf hebben ervaren en kunnen uitleggen aan belangstellenden.

Wat verwachten

Als een parochie flink gaat werven is de ontwikkeling van het aantal deelnemers - volgens Klemens Armbruster - vaak zo: de eerste paar keer doen veel actieve parochianen mee aan *Opnieuw beginnen* en bijna geen mensen van buiten de parochie. Dan komt er een jaar dat er bijna geen nieuwe deelnemers gevonden worden. Onder de actieve parochianen is 'de markt verzadigd'. Maar het geloofsvuur blijft branden in de deelnemers aan de vervolggroepen. Zij wekken in hun eigen omgeving belangstelling voor het geloof

en nodigen hen uit voor *Kom en zie* of een vergelijkbare vorming.

In onderstaande tekening zie je een lijn van deelnemers uit de kern van de parochie eerst omhoog en omlaag gaan. Daaronder de lijn van deelnemers die weinig of niets van het geloof hadden meegekregen en nauwelijks of niet betrokken waren bij de parochie. Die lijn gaat langzaam omhoog.

Zie een overzicht van de materialen bij deze drie stappen op pagina 12.

Kees Slijkerman #

OVERZICHT VORMINGSCURSUSSEN

Bij bovengenoemde drie stappen van het WeG-project

Op pagina 8 staat het artikel 'In drie stappen'. Hieronder de bijbehorende materialen.

Opnieuw beginnen

Geschikt voor de eerste stap

Een verkorte versie van de vorming tot leven in de Geest.

Nederlandse vertaling* van *Neu anfangen*, geschreven door Leo Tanner en Klemens Armbruster. Uitg. Halewijn, Antwerpen 2007.

Werkboekje van 114 pagina's voor deelnemers, 15 euro (per 10 stuks 10 euro)

Handleiding met cd-rom erbij (120 pagina's, 12 euro).

In *Opnieuw beginnen* komen zes onderwerpen aan de orde:

- Godsbeelden
- Geloven
- Jezus ontmoeten
- Verzoening bevrijdt
- Leven krijgt toekomst
- Gods Geest brengt een nieuw begin teweeg

NB In plaats van Opnieuw beginnen kan men ook een vorming tot leven in de Geest gebruiken, zoals Adem van leven of Vorming tot gemeenschap, verkrijgbaar op het dienstencentrum van de Katholieke Charismatische Vernieuwing.

Jonge wijn in nieuwe zakken

Geschikt voor de tweede stap

Nederlandse vertaling* van *Neuer Wein in neue Schläuche*, geschreven door Leo Tanner en Klemens Armbruster.

Uitgeverij Halewijn, Antwerpen 2009, 255 pagina's.

Een boek voor deelnemers en begeleiders: 16 euro (vanaf 10 exemplaren 12 euro).

In *Jonge wijn in nieuwe zakken* komen twaalf onderwerpen aan de orde:

- Het woord van God draagt vrucht
- Leven met Gods woord
- God aan het woord laten
- Groeien in gebed
- Een persoonlijke relatie met God onderhouden
- Een zegen zijn voor elkaar
- Het leven delen met anderen
- Gemeenschap vormen
- Crisissen op de geloofsweg
- Geroepen om Kerk te zijn
- De eigen charisma's ontdekken
- Werken in de wijngaard van de Heer

Kom en zie

Geschikt voor de derde stap

Nederlandse vertaling van *Komm und sieh* - geschreven door Leo Tanner, Klemens Armbruster, Marcel Bregenzer en Urban Camenzind - zou eind 2012 verschijnen, maar heeft vertraging.

NB In plaats van Kom en zie kan men ook bijvoorbeeld de Alpha-cursus gebruiken. Beide zijn geschikt voor mensen die weinig of geen geloofskennis hebben.

*Deze Nederlandse vertalingen zijn gemaakt door een team van Vlamingen en Nederlanders, onder wie Rob Landré van het Nederlandse Officium catecheticum. Ze zijn te bestellen o.m. bij Carolushuis, Roermond, tel.: 0475-386825.

Meer over het WeG-project: www.opnieuwbeginnen.com.

Meer over vormingen tot leven in de Geest, 'zeven-weken-vormingen': 0144 op www.stucom.nl.

#

BISDOM HASSELT GAAT OP KOP

Zeer interessant in het pastoraal congres was het verhaal van Hugo Quintiens van het bisdom Hasselt in België.

Hugo Quintiens maakte in 2004 in Mannheim kennis met het WeG-project*, samen met mensen uit de andere Vlaamse bisdommen. Thuisgekomen gingen ze enthousiast ermee aan de slag: materiaal vertalen, werkgroep vormen, etcetera. In 2005 organiseerden ze op drie plaatsen in een dekenaat *Opnieuw beginnen*, voor in totaal 120 deelnemers.

Leerzaam proefproject

Van dit proefproject leerden ze drie dingen:

- Start niet overhaast. Staar je niet blind op *Opnieuw beginnen*. Dat is maar een aanzet. *Opnieuw beginnen* is als een strovuur: fel opflakkerend, maar ook snel voorbij. WeG is een lange weg.
- WeG is geen eenmansonderneming. Werk altijd met een team.
- Als een priester zich achter het project schaaft, komen vele mensen in beweging. Binnenkerkelijke mensen weliswaar, maar zij vormen in eerste instantie ook de doelgroep.

Nu op 21 plaatsen

Ze moesten in het bisdom Hasselt nog veel meer leren, maar nu zijn ze met WeG veel verder dan in alle andere Nederlandstalige bisdommen**. Ze hebben nu op bisdomniveau een team van tien mensen (één vicaris, vier diocesane medewerkers, twee priesters uit het

'veld', één parochieassistente en twee vrijwilligers). Dit team vergadert maandelijks. *Opnieuw beginnen* - en op de meeste plaatsen ook het vervolg *Jonge wijn in nieuwe zakken* - zijn in elk van de vijftien dekenaten georganiseerd. In sommige dekenaten valt het echter om uiteenlopende redenen stil (een team dat niet behoorlijk werkt, slecht lopende werving voor een volgende editie, onvoldoende ondersteuning, personeelwisselingen, enz.). WeG wordt meestal niet georganiseerd voor een enkele parochie maar voor een 'federatie', een samenwerkingsverband van parochies. Op dit ogenblik 'draait' *Opnieuw beginnen* of een vervolgprogramma in het bisdom Hasselt op 21 plaatsen. Er draaien ook enkele teams warm.

* WeG = Wege erwachsenen Glaubens = wegen van volwassen geloof, wegen van volwassen geloven.

** De lezing van Hugo Quintiens staat op www.stucom.nl, nr. 0355.

Kees Slijkerman #

[PS. In het bisdom Hasselt zal Klemens Armbruster komen spreken in februari 2013.](#)

WeG-PROJECT IN NEDERLAND

De vorming *Opnieuw beginnen* is in Nederland geïntroduceerd door Officium catecheticum, een officieel orgaan van de bisschoppenconferentie.

Catecheet Rob Landré heeft al in veel bisdommelijke bijeenkomsten enthousiast uitleg over deze geloofsvorming gegeven. Van het deelnemersboek *Opnieuw beginnen* zijn al ruim 1800 exemplaren verkocht. Of er ook vruchtbaar mee gewerkt wordt, is daarmee niet gezegd. Uit navraag krijg ik de indruk dat vooral individuele pastorale beroepskrachten met *Opnieuw beginnen* werken of hebben gewerkt 'om het eens te proberen' en 'omdat het mooi materiaal is'. De bedoeling is echter dat er teams van parochianen gevormd worden die deze vorming regelmatig aanbieden. Mensen

die zelf dat nieuwe begin met de Heer bewust beleefd hebben, zouden hier goed kunnen helpen.

Waar met *Opnieuw beginnen* is gewerkt, daar zijn nog niet veel vervolggroepen ontstaan. Het boek dat voor zo'n vervolg gebruikt kan worden, *Jonge wijn in nieuwe zakken*, is sinds 2009 in Nederland te koop. Daarvan zijn nu ruim 500 exemplaren verkocht. Lees over het gebruik van dat boek 'In drie stappen' op pag. 8.

Kees Slijkerman #

Uit: Bouwen aan de Nieuwe Aarde 2012-3

Bouwen aan de Nieuwe Aarde (www.bana.nl) verschijnt zes maal per jaar en kost maar 15 euro per jaar. Een abonnement kunt u aanvragen via dienstencentrum@kcv-net.nl.

SCC-bulletin nr. 15, 17 januari 2012

In deze editie: *De workshops tijdens het pastoraal congres.*

Op de maandagmiddag 12 maart 2012 kunt u kiezen uit vier workshops.

Workshop 'Missionair jeugdwerk in je parochie', door Linda de Graaf van de afdeling Rock Solid Rooms Katholiek van Youth for Christ Nederland. In 37 parochies in Nederland zijn nu katholieke Rock Solid groepen van tieners. Wanneer is hun aanpak vruchtbaar? Een interactieve workshop met aandacht voor de visie en werkwijze, en voor de uitdagingen van de steeds veranderende jeugdcultuur. *[deze workshop ging niet door]*

Workshop 'Ik heb in het boek Kleine geloofsgroepen gelezen, en nu...'. In gesprek met twee schrijvers van dit boek: dr. Kees van Vliet, de pastoor en theoloog die het hoofdstuk schreef over het theologisch fundament van de *small Christian communities*; en Kees Slijkerman die schreef over de praktische aanpak. In deze workshop is ruimte voor uw eigen vragen rond *small Christian communities*. Ook komen aan bod de vragen die prof. dr. Jozef Wissink en dr. Sake Stoppels 4 november stelden na lezing van het boek:

- welke ruimte is er in zo'n geloofsgroep voor 'de atheïst in mezelf',
- wat betekent het vloeibaar worden van de Kerkgrenzen en het groeiende non-denominatieel denken voor het functioneren van de kleine groep?

Workshop 'Diaconie en small Christian community', door diaken Walther Burgering. (Hoe) kan een diaconale werkgroep ook een small Christian community worden? (Hoe) kunnen small Christian communities met een diaconaal profiel gevormd worden? (Hoe) kunnen bestaande small Christian communities hun diaconale dimensie gestalte geven. Zijn small Christian communities ook mogelijk als 'zelfhulpgroepen' in achterstandsituaties, bijvoorbeeld in inrichtingen van justitie en gezondheidszorg?

Workshop 'Aan de slag met het WeG-concept', met Rob Landré van Officium Catecheticum (die informatiebijeenkomsten en toerusting voor begeleiders verzorgt in bisdommen, dekenaten, vicariaten etc.) Een workshop met informatie over de in het Nederlands vertaalde materialen en over de ondersteuning die daarbij geboden wordt. Nieuwsgierig? Zie www.opnieuwbeginnen.com.

Waar u in het middagprogramma nog met de sprekers van de ochtend, Klemens Armbruster en Hugo Quintiens, kunt doorpraten wordt nog bekeken. *[dit werd een workshop]*

SCC-bulletin nr. 14, 28 november 2011

In deze editie: *Het boek 'Kleine geloofsgroepen' heeft een vliegende start gemaakt. In de eerste drie weken werden 250 exemplaren verkocht.*

Kleine geloofsgroepen

Wegen naar een vitale parochie

Met bijdragen van: mgr. J. van Burgsteden, mgr. E. de Jong, Fred van Iersel, Ad Verest, Kees van Vliet,

René Hornikx, Wilfried Hagemann en Kees Slijkerman.

Een uitgave van uitgeverij Abdij van Berne, Heeswijk. 120 pagina's. Prijs: € 14,95.

Bestellen: info@berneboek.com, tel. 0413-291394 en via de reguliere boekhandel.

ISBN 978-90-8972-044-3

Het uitgebreide inhoudsoverzicht van *Kleine geloofsgroepen* en het persbericht van uitgeverij Abdij van Berne staan op internet: zie [0349](#) op www.stucom.nl. Het eerste exemplaar van het boek werd 4 november 2011 overhandigd aan hulpbisschop mgr. dr. E. de Jong, tijdens het [symposium](#) *Mobiele Kerken* in Utrecht. Mgr. De Jong hield daarbij een vurig pleidooi voor dit soort groepen. (Tijdens het Pastoraal Congres in 2008 heeft hij er een lezing over gegeven: [0223](#) op www.stucom.nl.)

VERVOLGVRAGEN

Twee sprekers, prof. dr. Jozef Wissink van de Faculteit Katholieke Theologie en dr. Sake Stoppels van de Vrije Universiteit te Amsterdam, hadden voorinzage gehad in de tekst van het boek *Kleine geloofsgroepen* en reageerden 4 november 2011 op de inhoud.

Sake Stoppels: 'Het is echt een mooi boek geworden met zowel meer theoretische reflecties als praktische handreikingen. Ik hoop oprecht dat het boek zijn weg zal vinden in de Rooms-katholieke kerk (en daarbuiten!) en dat het een stimulans zal zijn voor het groepswork in de parochie.'

Stoppels stelde in zijn lezing *vier vragen*:

- Hoe is de verhouding ligt tussen organisatorische schaalvergroting en spirituele schaalverkleining?
- Kunnen kerkelijke leiders anderen waarachtig stimuleren deel te gaan uitmaken van een kleine groep als ze daar zelf niet in voorop gaan?
- Hoe moeten we de verhouding zien tussen de kleine groep en eventuele grotere kaders waarbinnen deze functioneert? Wat is de basiseenheid van de kerk anno 2011?
- Wat betekent het vloeibaar worden van de kerk en van kerkgrenzen en een groeiend non-denominatieel denken voor het functioneren van de kleine groep?

Ook Jozef Wissink was blij met het boek. Hij zei: 'Het is een mooi boek. Het is ook een betrokken boek: de schrijvers zien in de ontwikkeling van kleine geloofsgroepen, huiskerkjes, *small Christian communities* de toekomst van de kerk en die gaat hen duidelijk volstrekt ter harte.' In zijn lezing vraagt Wissink wel te bedenken hoeveel ruimte er is voor 'de atheïst in onszelf'. 'De kleine geloofsgroepen moeten oefenplaatsen zijn voor het geloof, geen gezinsvervangende tehuizen voor angstige mensen.'

Wissink wees ook op positieve kanten van de individualisering. 'De individualisering heeft voor instituties wel iets lastigs: niemand is meer vanzelfsprekend lid. Voor de samenleving betekent het, dat een aantal sociale vangnetten verdwijnen (en daar moet dus vervanging voor komen, om zwakkeren niet het slachtoffer te laten worden). Maar tegelijk: de grotere vrijheid wordt door de meesten van ons, althans voor onszelf toegejuicht.'

De lezing van dr. Sake Stoppels, *Mobiliseert de kleine groep de kerkelijke gemeente? Protestantse ervaringen*, staat als [0347](#) op www.stucom.nl; de lezing van prof. dr. Jozef Wissink, *OVER KLEINE GELOOFSGROEPEN: MOBIELE KERKEN*, als [0348](#). Bewerkingen van beide lezingen - en ook reflecties op de workshops tijdens dat symposium - staan in januari 2012 als artikelen in de WKO-Nieuwsbrief (WKO = Werkverband Kerkelijk Opbouwwerk, www.wvko.nl).

Doorpraten tijdens Pastoraal Congres

De reacties op de inhoud van het boek en de nieuwe vragen die tijdens het symposium zijn opgekomen zullen verwerkt worden in het programma van het komende pastoraal congres, 11 t/m 13 maart 2012. Onder de sprekers zijn Klemens Armbruster uit Duitsland (met vertaling), Hugo Quintiens uit België en van de Faculteit Katholieke Theologie: prof. dr. Fred van Iersel en dr. Kees Groot. De geactualiseerde [uitnodiging](#), het bijgewerkte [programma](#) en het [aanmeldingsformulier](#) staan onder [0345](#) op www.stucom.nl. Het onderwerp is *Naar een vitale parochie. Wegen tot volwassen geloof en kleine geloofsgroepen*.

Kees Slijkerman
projectleider Pastoraal congres

SCC-bulletin nr. 13, 7 oktober 2011

In deze editie: *De inschrijving voor het 7^e pastoraal congres, van 11 tot 13 maart 2012 in Helvoirt, is geopend. Thema: 'Naar een vitale parochie, wegen tot volwassen geloof en kleine geloofsgroepen'*

Onder <http://www.stucom.nl/pub/0345/0345.htm> is een website geopend met informatie over het komende Pastoraal Congres.

In verband met het onderwerp worden de pastorale beroepskrachten uitgenodigd om een *parochiaan mee te nemen*, om zo samen inspiratie op te doen. Zoals een pastor in onze werkgroep zei: 'Die parochiaan kan helpen de vorming van kleine geloofsgroepen in de aandacht te houden en meer naar het centrum van de aandacht te brengen. Als pastor word je steeds in beslag genomen door van alles, terwijl die kleine geloofsgroepen voor de toekomst van de parochies juist heel belangrijk zijn.

Kosten: afhankelijk van de kamer die u kiest kost deelname aan het hele congres (inclusief twee overnachtingen, linnengoed, alle maaltijden, koffie/thee) tussen de 120 en 145 euro p.p.. Deelname aan alleen de maandag (zonder overnachting, maar incl. maaltijden, koffie/thee) kost 45 euro. Zie alle keuzemogelijkheden op het aanmeldingsformulier.

Programma

Er staat ook een nog niet helemaal ingevuld *programma*. Dat programma (onder meer de workshops) zal verder ingevuld worden na het symposium op 4 november, waar u zich nog voor kunt aanmelden via www.luce.nl. Als u deelneemt aan dat symposium horen we graag wat u eruit meeneemt en welke nieuwe vragen het bij u oproept om te bespreken in het pastoraal congres. U kunt dit mailen naar www.stucom.nl/contact.

SCC-bulletin nr. 12, 25 augustus 2011

In deze editie:

Bericht over de 'drietrapsraket' symposium-boek-pastoraal congres.
En alle informatie over het symposium van 4 november.

STEVIGE IMPULS VOOR KLEINE GELOOFSGROEPEN IN PAROCHIES

Op 4 november 2011 is er in Utrecht een symposium voor een breed publiek over small Christian communities. 's Morgens spreekt prof. dr. Jozef Wissink van de Faculteit Katholieke Theologie. Hij stelt dat kleine christelijke gemeenschappen absoluut noodzakelijk zijn voor de vitaliteit van grootschalige parochies, maar niet alles oplossen.

Dr. Sake Stoppels van de Vrije Universiteit sluit daar bij aan met een lezing over protestantse ervaringen. De kleine groep heeft in de protestantse traditie vanouds een belangrijke plek. Welke kansen liggen er en welke gevaren doemen op? En wat is in dezen wijs beleid? 's Middags zijn er drie praktische workshops en een epiloog van prof. dr. Fred van Iersel, mede-eindredacteur van het boek 'Kleine geloofsgroepen, wegen naar een vitale parochie'. Dat boek, een initiatief van de Werkgroep

Pastoraal Congres, is de aanleiding voor dit symposium. Het wordt uitgegeven door uitgeverij Abdij van Berne en zal vanaf 4 november te koop zijn.

Het komende Pastoraal Congres, 11-13 maart 2011 te Helvoirt, zal dieper ingaan op de thematiek van het boek en het symposium. Hoofdspreker is dan pastoraal theoloog Klemens Armbruster uit het bisdom Freiburg. Hij is een inspirerende vertegenwoordiger van een methode die twee dingen zeer vruchtbaar combineert: vorming tot volwassen geloof en gemeenschapsopbouw met kleine geloofsgroepen. Symposium, boek en pastoraal congres vormen samen een drietrapsraket die een stevige stimulans en verdieping kan geven aan het vormen van small Christian communities in katholieke parochies.

Meer: over het symposium: www.luce-crc.nl. Voor het pastoraal congres: zie 0345 op www.stucom.nl. Over het boek: zie vanaf november op www.berneboek.com.

SYMPOSIUM SMALL CHRISTIAN COMMUNITIES

'Mobiele kerken'

Vrijdag 4 november 2011, Universiteitsbibliotheek, Boothzaal, Utrecht

Binnen de kerk in West-Europa ontstaat door samenwerking en samenvoeging een nieuw type parochie. Daarin is de vraag naar de kwaliteit van de gemeenschap opnieuw actueel. De opkomst van kleine geloofsgroepen lijkt een antwoord te bieden op de behoefte aan een doorleefd geloof en aan nabijheid in het pastoraat.

De traditionele kerken hebben het zwaar: afnemende kerkgang en terugloop in financiële middelen nopen tot noodzakelijke fusies en schaalvergroting met alle gevolgen van dien voor geloofsvorming en parochieopbouw. De nieuwe parochie lijkt zich te ontwikkelen tot een 'gemeenschap van gemeenschappen'. Een bijzondere plek daarbinnen is weggelegd voor kleine geloofsgroepen: *small christian communities*. In deze groepen vormen de bekwaamheden of charisma's van gelovigen het uitgangspunt. Het zijn groepen van gelovigen die leven, geloof en Bijbel met elkaar delen. In de huiskamer - eerder dan in het kerkgebouw - komen ze samen voor gebed, tonen ze belangstelling voor elkaar en vinden ze bemoediging om het evangelie van Jezus Christus in praktijk te brengen in het dagelijks leven.

Het mobiele, persoonlijke en bewegelijke karakter van deze geloofsgroepen laat zich niet zo gemakkelijk in de gevestigde instituties vatten. Op sommige plaatsen ontstaan spanningen tussen de oude kerken en de zogeheten nieuwe bewegingen. Toch vormen deze kleine groepen een positieve uitdaging voor parochies en bisdommen. Parochiegemeenschappen kunnen gebruik maken van het nieuwe spirituele elan van deze groepjes gelovigen. En omgekeerd kunnen zij een bedding bieden waarin deze groepen kunnen floreren en inspireren. In die zin zag paus Johannes Paulus II –zaliger gedachtenis – in de opkomst van dit wereldwijde fenomeen de toekomst van de kerk.

Tijd dus voor een landelijke 'parochiedag' rond de opbouw waarde van kleine christelijke gemeenschappen binnen kerkelijke gemeenten. Welke kansen liggen er en welke gevaren doemen op? En wat is in dezen wijs beleid? Een studiedag van Luce / Centrum voor Religieuze Communicatie voor pastores en parochieassistenten, catecheten en catechisten, kerkbestuurders en vrijwilligers, en andere gelovigen die op zoek zijn naar nieuw elan inzake geloofsvorming en parochieopbouw. Aanleiding is de presentatie van het boek *Kleine geloofsgroepen. Wegen naar een vitale parochie* van de Werkgroep Pastoraal Congres Nieuwe Bewegingen, dat op de dag zelf met korting te koop is.

Programma

10.00	proloog door Henk van Hout, dagvoorzitter
10.10	eerste lezing, Jozef Wissink (FKT)
10.40	tweede lezing, Sake Stoppels (VU)

11.10	pauze
11.40	debat met inleiders en zaal o.l.v. Fred van Iersel (moderator)
12.30	mededelingen
12.45	lunchpauze
13.45	eerste workshopronde
14.45	tweede workshopronde
15.45	korte pauze
16.00	epiloog door Fred van Iersel en aanbieding boek door uitgever
16.30	afsluiting met drankje en boekverkoop

Lezingen

Sake Stoppels, *Mobiliseert de kleine groep de kerkelijke gemeente? Protestantse ervaringen*

De kleine groep heeft in de protestantse traditie vanouds een belangrijke plek. Ook nu is er veel aandacht voor kleinschalige verbanden binnen kerkelijke gemeenten, vooral vanwege hun opbouwwaarde. Toch zijn de ervaringen niet alleen maar positief. Welke kansen liggen er en welke gevaren doemen op? En wat is in dezen wijs beleid?

Jozef Wissink, *Noodzaak en oplossing?*

Kleine christelijke gemeenschappen zijn absoluut noodzakelijk, maar lossen niet alles op. Een pleidooi om deze gemeenschappen op hun eigenlijke waarde te schatten.

Workshops

Er worden twee rondes van dezelfde workshops gegeven:

Kees Slijkerman, *Scg's zaaien en besproeien, activeren en zelfstandig maken*

Je wilt small Christian communities (scg's) in je parochie. Hoe pak je dat aan, zodat het groepen worden die vrijwel zonder jou verder kunnen, en het reguliere pastorale werk ondersteunen.

Rob Landré, *Een levend geloof en een levende gemeenschap*

Het WeG-project beschrijft wegen naar een levend geloof en een levende, missionaire kerkgemeenschap. Concrete handreikingen rond het catechetisch WeG-project van het Officium Catecheticum.

René Hornikx, *Impulsen van kleine groepen voor parochieopbouw*

Hoe de spiritualiteit van kleine groepen de parochie kan omvormen? Kunnen kleine groepen helpen om de parochie bij de tijd te houden? Concrete handreikingen die de geloofsverdieping in kleine groepen brengt tot parochieopbouw.

Praktische informatie

Locatie : De Uithof, Universiteitsbibliotheek, Boothzaal, Heidelberglaan 3, Utrecht

Bovenstaande informatie staat op

<http://www.tilburguniversity.edu/nl/onderzoek/instituten-en-researchgroepen/luce-crc/actueel/2011-mobielekerken.html>

Deze dag in de universiteit van Utrecht heeft een academisch karakter. Organisatie: Luce / Centrum voor Religieuze Communicatie, een instituut van de Faculteit Katholieke Theologie dat postinitieel onderwijs verzorgt en theologische vorming voor pastores en andere beroepskrachten die in hun werk in aanraking komen met vragen over geloof, zingeving en ethiek.

I: www.luce.nl

#

SCC-bulletin nr. 11, 27 mei 2011

In deze editie:

- Pastoraal theoloog Klemens Armbruster uit het bisdom Freiburg spreekt tijdens het 7^e pastoraal congres, van 11 tot 13 maart 2012 in Helvoirt. Hij is een inspirerende vertegenwoordiger van het WeG-concept, een methode die twee dingen zeer vruchtbaar combineert: vorming tot volwassen geloof en gemeenschapsopbouw met kleine geloofsgroepen.

- De werkgroep Pastoraal Congres legt momenteel de laatste hand aan het boek *Kleine geloofsgroepen, wegen naar een vitale parochie*. Dat boek wordt 4 november 2011 in Utrecht gepresenteerd tijdens het symposium *Mobiele kerken* dat Luce organiseert.

PASTORAAL CONGRES 2012

11-13 maart 2012, van zondagavond t/m dinsdagmorgen, in Bezinningscentrum Emmaus te Helvoirt, Thema: **NAAR EEN VITALE PAROCHIE, wegen tot volwassen geloof en kleine geloofsgroepen**

Hoofdspreker: Klemens Armbruster

Alle parochies hebben te maken met schaalvergroting, clustering, fusies van parochies of heroriëntatie na een al doorgevoerde fusie. Vertrouwde kaders vallen weg, persoonlijk pastoraat wordt moeilijker. Wat kunnen kleine geloofsgroepen in dit proces gaan betekenen?

Over het waarom en hoe van die geloofsgroepen leest u in het boek *Kleine geloofsgroepen, wegen naar een vitale parochie*, dat 4 november 2011 in Utrecht wordt gepresenteerd tijdens het symposium *Mobiele kerken* over small Christian communities (zie www.luce-crc.nl). Dit boek is een vrucht van de vorige pastorale congressen.

In het komende pastoraal congres zullen we dieper en praktischer ingaan op het WeG-concept als een methode die twee dingen zeer vruchtbaar combineert: vorming tot volwassen geloof en gemeenschapsopbouw met kleine geloofsgroepen.

Het WeG-concept, m.n. de vorming *Opnieuw beginnen*, kwam al ter sprake in het pastoraal congres van 2008. Dankzij Officium Catecheticum is er al een paar jaar mee gewerkt in Nederland. Wat zijn de eerste ervaringen, waar lopen we tegen aan? Hoe kunnen we een paar stappen verder komen met kleine geloofsgroepen? Daar gaat het over tijdens het komende congres.

Klemens Armbruster is priester en pastoraal theoloog in het bisdom Freiburg. In het Duits-Zwitserse team dat het WeG-concept heeft ontwikkeld is Armbruster de bekendste schrijver en spreker geworden. We zijn dan ook heel blij dat hij komt.

Een tweede spreker is **Hugo Quintiens** uit het bisdom Hasselt, waar al langer dan in Nederland gericht gewerkt wordt met kleine geloofsgroepen en met het WeG-concept. Hugo

is een professionele begeleider in dat project maar ook deelnemer in zo'n kleine geloofsgroep.

Visioen

De opbouw en de groei van parochies zal volgens Armbruster in de toekomst vooral gebeuren via de geestelijke scholing van volwassenen. Een aangepast geloofsaanbod enkel voor kinderen en jongeren volstaat niet meer. 'Wegen naar een volwassen geloof' zouden standaard tot het aanbod van een moderne parochie moeten behoren. Als volwassenen een aangepaste geloofservaring opdoen, kan dit vergaande gevolgen hebben. Ze ontdekken hun eigen, door God gegeven charisma en willen hiermee concreet aan de slag gaan. En ze willen met anderen gemeenschap beleven. Zo komt een parochie tot groei en nieuw leven. Dat is niet alleen het visioen van Klemens Armbruster, het blijkt ook in Nederland te werken. Zie www.opnieuwbeginnen.com.

Het volledige programma, waarin ook Eucharistie, getijdengebed, workshops en veel tijd voor ontmoeting, verschijnt in het najaar op www.stucom.nl/parochie, nr. 0345.

Voor wie?

Dit pastoraal congres is voor degenen die in de R.-K. Kerk werkzaam zijn in de pastoraal of daartoe in opleiding zijn: priesters, diakens, pastoraal werk(st)ers, leden van pastoraatgroepen, pastorale ondersteuners, catecheten en categoriale zielzorgers.

SCC-bulletin nr. 10, 3 maart 2011

VOORAANKONDIGING PASTORAAL CONGRES 2012

Het volgende pastoraal congres is van 11 t/m 13 maart 2012, van zondagavond t/m dinsdagmorgen, in Bezinningscentrum Emmaus te Helvoirt. We hopen dat u hier rekening mee kunt houden bij het plannen van activiteiten en dat u deelname aan dit congres wilt stimuleren.

Dit congres zal doorgaan op de thematiek van de voorgaande twee congressen:

- 2008: [Small Christian Communities als gaven voor de vitaliteit van parochies](#)
- 2010: [Wie inspireert de parochie?](#)

SCC-bulletin nr. 9, 7 oktober 2010

Goed nieuws voor wie geïnteresseerd is in small Christian communities (SCC's) / kleine kerkgemeenschappen (KKG's). Van Marianne Baaijens (die gewerkt heeft voor het KKG's-project in het Aartsbisdom Utrecht en nu bij Missio in Den Haag werkt) ontvingen we de volgende informatie:

Persbericht, 6 oktober 2010

Kennismaken met:

KLEINE GELOOFSGEMEENSCHAPPEN / HUISGEMEENTEN

Zo heet een groep van acht tot twaalf mensen die eens in de drie weken een middag of avond bij elkaar komt om zich te bezinnen, een schrifttekst of tekst van een inspirerende schrijver

met elkaar lezen, levenservaringen delen en om te bidden. Er groeit verbondenheid, vooral in de dagelijkse beleving van het geloof in alles wat je doet en laat. Deelnemers voelen zich verrijkt. Zij ervaren in het gesprek met elkaar dat hun geloof wordt verdiept en opnieuw vitaal wordt.

Deze nieuwe vorm van geloofsbeleving en geloofsverdieping is in Afrika, Azië en in de Verenigde Staten ontstaan. Men spreekt daar van Small Church Communities. Arthur Baranowski is er zo'n dertig jaar geleden mee begonnen. De laatste jaren zijn zulke groepen ook in ons land aan het ontstaan, o.a. in Lelystad en Deventer

Op **zaterdag 30 oktober, 14.00 – 16.30 uur**, kunt u kennismaken in de **Benedictushof** van de **Abdij van Egmond** met deze vorm van geloofsbeleving en ontmoeting. Marianne Baijens, die een project van deze geloofsgemeenschappen leidde, informeert over de kracht van zo'n groep, de stappen om daartoe te komen en de valkuilen.. Enkele leden van een Kleine Geloofsgemeenschap uit Lelystad vertellen van eigen ervaringen.

N.B. Als het gewenst wordt, organiseert Benedictushof een vervolgbijeenkomst.

Kosten: €5,-

Aanmelden: benedictushof@abdijvanegmond.nl (met vermelding van postadres) of stuur een berichtje naar Sint-Adelbertabdij t.a.v. Peter Denneman, Abdijlaan 26, 1935 BH Egmond-Binnen

I: www.abdijvanegmond.nl

Tot zover dit persbericht

Baranowsky

Praktijkervaringen met de aanpak van *Baranowsky*, opgedaan door een Nederlandse priesterstudent in Amerika, leest u in 0214 op www.stucom.nl. Meer van Marianne Baijens: 0215 op www.stucom.nl.

SCC-bulletin nr. 8, 26 maart 2010

VERSLAG PASTORAAL CONGRES WIE INSPIREERT DE PAROCHIE?

In dit SCC-bulletin:

- De terugblik die in het Friesch Dagblad stond
- De vindplaats van de congresteksten.

Op <http://www.stucom.nl/pub/0259/0259.htm> staat:

- onder 3 verslag uit het Nederlands Dagblad, Rkkerk.nl en Friesch Dagblad
- onder 7, 8 en 9 het materiaal van de workshop met Paul Donders.

Onder 0312 op www.stucom.nl staat een overzicht van alle beschikbare teksten van dit congres, incl. de lezingen van Hagemann (0308), Van Iersel (0307), Wissink en Slijkerman (0309) en de Maria-tekst van Carla Koops (0311) en tips van Kreuwels (0310).

Uit: Friesch Dagblad, 25 maart 2010

Pastoraal Congres over 'Wie inspireert de parochie?'

Jezus navolgen werkt inspirerend

Parochies vergrijzen en fuseren, en de voortdurende publiciteit over misbruikschandalen doet de kerk ook geen goed. „De kerk moet nederig worden” stelde dr. Wilfried Hagemann uit Ausburg op het zesde Pastoraal Congres van vernieuwingsbewegingen in de R.-K. Kerk over 'Wie inspireert de parochie?' Door Kees Slijkerman.

Het congres dat eerder deze maand in Helvoirt werd gehouden, was georganiseerd door een werkgroep van de nieuwe bewegingen in samenwerking met hulpbisschop Van Burgsteden en enkele pastores.

De parochies in Duitsland vergrijzen en fuseren, schetste Hagemann (72). De situatie in Nederland is eenzelfde. Ook laten de misbruikschandalen de kerk in beide landen schudden. Hagemann was blij dat bisschoppen en leken, ook leden van de regering in Berlijn, zich nu inzetten voor transparantie en eerlijkheid. „Ik leer daaruit dat wij als kerk werkelijk nederig moeten worden. Het nog sterk aanwezige triumfalisme van 'wij zijn goed, wij moeten anderen bekeren' moeten we beslist afbouwen. We moeten leren steeds weer opnieuw te luisteren.”

De geloofwaardigheid van pastores in Duitsland wordt volgens Hagemann ook al niet bevorderd doordat ze allemaal een gegarandeerd hoog salaris hebben. In contrast daarmee heeft zich een groep jonge priesters bij hun bisschop gemeld met de vraag of ze als bedelaars zonder salaris mochten gaan leven, vertelde hij. In een gewone parochie zag de bisschop dat niet zo zitten, maar wel in de bedevaartsplaats Kevelaar. Deze bedelende priesters komen nu in contact met veel mensen die ze anders niet zouden ontmoeten.

Burnout

Hagemann wees ook op het grote aantal pastores dat een burnout krijgt. Hij is blij met bisschoppen die hun priesters toestaan om in een kleine gemeenschap te wonen in plaats van eenzaam in een pastorie. Zelf is hij rector van de priesteropleiding in München geweest en verantwoordelijke voor priesters die in Duitsland een band hebben met de Focolarebeweging. Vorig jaar - toen hij zeventig werd - is hij in Ottmaring bij Augsburg nog iets nieuws begonnen: een

centrum waar pastores op adem kunnen komen en aan hun spiritualiteit kunnen werken.

Dat pastores ook zelf gemeenschap en broederschap nodig hebben, kwam ook naar voren in een interview met pastoor Hans Kreuwels uit Roermond. Hij heeft meerdere parochies waarin veel groepen en activiteiten zijn, ook vanuit de vernieuwingsbewegingen. In veel weekenden gaat hij liefst zesmaal voor in een eucharistieviering. Na die zesde viering gaat hij vrolijk fluitend en geïnspireerd naar huis. Dat hij zelf inspiratie en energie opdoet bij die vieringen is te begrijpen, met op zaterdagavond een viering van de (missionaire katholieke beweging) Neokatechumenale Weg, op zondagmiddag een viering van de beweging Geloof & Licht - met mensen die een verstandelijke beperking hebben - en zondagavond een viering van tienerwerk Life Teen. „Door als priester zelf lid, broeder, deelnemer van een gemeenschap te zijn, word je allereerst zelf gevoed. Ook een priester heeft immers een concrete geloofsgemeenschap nodig, waar hij hoofd en broeder kan zijn”, zei pastor Kreuwels. Vergaderingen heeft hij zo min mogelijk en financiële vraagstukken laat hij graag aan anderen over.

Niet alleen pastores zijn belangrijk om de parochie te inspireren. De achtergrond van het thema 'Wie inspireert de parochie?' is het besef dat er parochianen nodig zijn die inspiratie van Gods Geest kunnen doorgeven. Waaraan herken je die parochianen? En hoe kunnen pastores hen meer inzetten, bijvoorbeeld als leidinggevende in kleine geloofsgroepen? Over deze vragen spraken de ruim tachtig deelnemers, onder wie vooral pastoraal werkenden, catecheten en leden van pastoraatsgroepen; maar ook twee bisschoppen, drie professoren en de Duitse gast, priester Hagemann.

„Het is Christus zelf die de parochie inspireert”, stelde prof. Fred van Iersel, diaken, hoofdaalmoezenier van de justitiële

inrichtingen in Nederland en bijzonder hoogleraar in de praktische theologie (Universiteit van Tilburg). Parochianen en pastores zijn volgens hem inspirerend naar de mate waarin ze Jezus navolgen en hun daden in overeenstemming brengen met hun woorden. „Pastores kunnen parochianen helpen kleine stapjes te zetten op de weg van de heiliging, de weg van de navolging van Christus.”

Weg van verrassingen

Het ontdekken van de gaven en werking van de Geest onder gelovigen lijkt meer te gaan via een weg van verrassingen dan via een planmatige aanpak. Dr. Wilfried Hagemann sprak over 'Hoe kan ik parochianen bewust maken van hun ontvangen gaven en van hun roeping en zending? Hoe kan ik hen stimuleren om hun gaven te ontwikkelen?' Hij kwam niet met een plan van aanpak, maar vertelde over wat hij had meegemaakt. Zo was er eens een vrouw bij hem gekomen die gedoopt wilde worden, zodat ze met zieken zou kunnen bidden. Ze was niet godsdienstig opgevoed, maar had in een ziekenhuis gezien hoe een gelovige met een zieke had gebeden. „Mij wordt steeds duidelijker”, zei Hagemann, „dat de geloofsgemeenschap van God komt. Hij ontwikkelt haar. Hij roept de christen. Hij wekt de charisma's. Hij leidt de geloofsgemeenschap. God is een God van begin. Hij maakt steeds een nieuw begin. God spreekt door de Bijbel, door gebeurtenissen en door de schepping. De ontmoeting met God brengt iets nieuws aan het licht.”

Niet te managen

Een opvallende conclusie tijdens het congres was dat het ontstaan van kleine geloofsgroepen - meestal small christian communities genoemd of kleine kerkgemeenschappen - niet echt te managen is. Als een pastoor wil dat zijn parochianen in kleine groepen regelmatig samenkomen om het geloof met elkaar te delen, is dat niet van bovenaf zomaar gerealiseerd, is de ervaring. Uit een voorlopige evaluatie van alle methodes die in Nederland worden gebruikt om deze kleine groepen te realiseren komt dit beeld naar voren: *Enerzijds* zijn er de hoogopgeleide pastoraal werkenden, die tijdelijke groepen realiseren waar ze zelf leiding aan geven, bijvoorbeeld een vormingscursusgroep.

Anderzijds ontstaan er kleine groepen zonder dat ze vanuit de parochie gepland zijn. Het zijn veelal groepen die groeien en in stand houden doordat ze geïnspireerd en gestimuleerd worden vanuit een landelijk of internationaal netwerk of een vernieuwingsbeweging. *Tussen* deze twee polen zitten mogelijkheden, werd geconstateerd. Pastoor Kreuwels geeft in zijn parochie bewust plaats aan groepen van nieuwe bewegingen, vertelde hij. In veel parochies wordt inmiddels ook de Alpha-cursus gegeven. Het Katholiek Alpha-centrum, dat verbonden is met een internationaal netwerk, helpt parochies hierbij. In de binnenstadparochie van Utrecht kwam er na zes jaar Alpha-cursussen nadrukkelijk behoefte aan gemeenschapsvorming voor de Alpha-deelnemers. Ze hebben daartoe de aanpak gevolgd van de Amerikaanse theoloog Baranowsky, wiens materiaal voor kleine kerkgemeenschappen door het aartsbisdom Utrecht is uitgegeven. De initiatiefnemers kregen hun pastoor zover dat deze een eerste kleine kerkgemeenschap oprichtte en - onlangs - officieel iemand van die kleine gemeenschap benoemde als 'pastoraal ondersteuner': Leon Spithoven.

Pastoraal ondersteuner

Deze pastoraal ondersteuner stelde aan het einde van het congres een interessante vraag aan bisschop Gerard de Korte van bisdom Groningen-Leeuwarden. De bisschop had het een en ander gezegd over het onderscheid tussen gemeenschappelijk en ambtelijk priesterschap, had gewaarschuwd voor de 'clericalisering van de leek' en had gememoreerd dat officieel alleen priesters 'pastor' worden genoemd. Daarmee had Leon Spithoven geen problemen, maar hij vroeg of hij nu leiding kon geven. „Is het genoeg als ik, een leek, mijn autoriteitsprobleem heb overwonnen?” Dat de pastoor als autoriteit boven hem staat en uiteindelijk verantwoordelijk is voor zijn kleine kerkgemeenschap, en dus ook de belangrijkste beslissingen moet kunnen nemen, daar had Spithoven geen problemen mee. „Wij jongeren zijn die democratische setting zat”, zei hij zelfs. De officiële steun van de pastoor houdt ook in de bereidheid om op elk moment door hem gecorrigeerd te worden. Maar hij wilde wel horen of hij nu leiding kon geven of niet. Het antwoord van de bisschop was: ja.

Achter deze vraag ligt de behoefte om niet alleen alle *ruimte* te krijgen om als gelovige actief te zijn in de parochie, maar om ook *bevestigd* te worden door de dragers van het

ambtelijk priesterschap.*

i De lezingen van de het Pastoraal Congres zijn te vinden op www.stucom.nl

---

Tot zover het Friesch Dagblad van 25 maart 2010

*In het artikel 'Omgaan met de pastoor als autoriteit' gaat Leo Spithoven dieper in op de relatie tussen de KKG/SCC en de pastoor. Dit artikel staat in Bouwen aan de Nieuwe Aarde, 2010 nr.5 (september 2010).

Besteladres: info@kcv-net.nl

SCC-bulletin nr. 7, 4 februari 2010

Wat kun je doen om bij alle werkdruk nieuwe initiatieven te laten groeien en onervaren parochianen een stukje leiderschap (over kleine groepen) toe te vertrouwen? En hoe is de weerbarstige praktijk in concrete parochies?

Lukt het om parochianen de leiding te laten nemen over "kleine groepen (8-15 mensen) die op een of andere manier een binding hebben met de R.-K. Kerk en die regelmatig bij elkaar komen om te bidden en het geloof met elkaar te delen"? Wat moeten pastorale beroepskrachten doen en nalaten om parochianen zover te krijgen dat ze de rol van inspirator en leidinggevende in zo'n kleine groep op zich nemen?

Deze vragen komen aan bod op maandag 15 maart, tijdens het 6e Pastoraal Congres, 14-16 maart 2010 te Helvoirt. Als u zich nog niet hebt aangemeld nodigen we u uit dit nu te doen. De duurste kamers zijn al volgeboekt, maar er is nog plaats. U kunt zich ook voor een deel (bijvoorbeeld de hele maandag) aanmelden.

Aanvullend op de informatie die we 21 oktober stuurden over dit pastoraal Congres *Wie inspireert de parochie?* is hier meer informatie over de workshops op maandagmiddag en over het maandagavondprogramma.

Op maandagmiddag is er een keuzeprogramma:

a. - workshop met managementdeskundige Paul Donders over:

Handvatten om wensdromen te kunnen omzetten in beleidskeuzes, tijdsinvesteringen en praktische aanpak. Wat kun je doen om bij alle werkdruk nieuwe initiatieven te laten groeien en onervaren parochianen een stukje leiderschap (over kleine groepen) toe te vertrouwen. Hoe stimuleer je geestelijke leiderschap? Een stevige workshop waarin deelnemers ook kennismaken met de benaderingswijze en met het cursusaanbod van Xpand.

b. - Workshop met dr. Wilfried Hagemann over:

Hoe kan ik als parochiepastor groeien in openheid en gevoeligheid voor de gaven die iedere parochiaan heeft ontvangen? Wilfried Hagemann is voormalig rector van de priesteropleiding van bisdom Münster en stichter van een centrum voor spiritualiteit van priesters, diakens en seminaristen. Een artikel van Hagemann, *Catechese en spiritualiteit*, met een Nederlandse samenvatting, staat als 0298 op www.stucom.nl/parochie.

Op maandagavond inspirerende praktijkvoorbeelden

Maandagavond focussen we met vier sprekers op de weerbarstige parochiepraktijk in Roermond en Almelo: pastoor Hans Kreuwels, pastoraal werkster Carla Koops - Roetgerink, prof. dr. Jozef Wissink en Kees Slijkerman. - Hoe lukt het een pastoraal team (pastor / pastoraal teamlid) om parochianen de leiding te laten nemen over "kleine groepen (8-15 mensen) die op een of andere manier een binding hebben met de R.-K. Kerk en die regelmatig (eens per 1 à 2 weken of in blokken van bijeenkomsten) bij elkaar komen om te bidden en het geloof met elkaar te delen"?

- Wat moeten pastorale beroepskrachten doen en nalaten om parochianen zover te krijgen dat ze de rol van inspirator en leidinggevende in zo'n kleine groep op zich nemen? Hoe is de wisselwerking tussen de pastorale beroepskrachten en kleine groepen in de parochie?

Hans Kreuwels is pastoor van een aantal grote parochies in Roermond. **Carla Koops - Roetgerink** is pastoraal werkster in de St. Jorisparochie in Almelo-Noord, waarin recent drie parochies zijn gefuseerd. Beiden zijn ze in de zeer herkenbare situatie van druk, druk, druk, fusieperikelen, weinig tijd, weinig menskracht en toch willen werken aan nieuwe initiatieven en meer kleine groepen waarin ook word gebeden en het geloof met elkaar wordt gedeeld (Small Christian Communities). In hoeverre lukt hen dat en wat is er van hun ervaringen te leren?

Ze worden geïnterviewd door **Kees Slijkerman**, hoofdredacteur van Bouwen aan de Nieuwe Aarde en projectleider van het Pastoraal Congres. Voor het vorige congres schreef hij het boekje 'Kleine groepen in parochieverband, waarom en hoe?' (0220 op www.stucom.nl). Voorafgaand aan het congres stelt hij parochianen in Roermond en Almelo vragen over hun leidinggevende taak in kleine groepen en de rol die hun pastoor of pastoraal werkster daarbij speelt. Daarover zal hij op de maandagavond kort rapporteren, en aansluitend een interview doen met pastoor Hans Kreuwels, pastoraal werkster Carla Koops – Roetgerink.

Vervolgens zal **prof. dr. Jozef Wissink** commentaar geven op het gehoorde en kunnen

ook vanuit het publiek korte ervaringsverhalen en vragen komen. Prof. Wissink is hoogleraar praktische theologie aan de Faculteit Katholieke Theologie (FKT) in Utrecht en Tilburg. Hij publiceerde bijvoorbeeld over 'Het gezag van de vrijwilligers', 'Waar staan we met kerkopbouw na 40 jaar?' en 'Reflecties over bidden nu'. Hij begeleidde het praktijkonderzoek van Peter Ambting naar kleine kerkgemeenschappen binnen een parochie in Indianapolis (USA) volgens de methode van Art Baronowski (0214 op www.stucom.nl). Meer over prof. Wissink: <http://publications.uvt.nl/repository/j.b.m.wissink/publications.html>

Het pastoraal congres is voor allen die werkzaam zijn in de pastoraal of daartoe in opleiding zijn: priesters, diakens, pastoraal werk(st)ers, categoriale zielzorgers, catecheten en leden van pastoraatgroepen. Pastorale beroepskrachten worden nadrukkelijk uitgenodigd een parochiaan mee te nemen, om zo samen inspiratie op te doen en het leven in de parochie nieuwe impulsen te kunnen geven.

Naast kwalitatief hoogstaande lezingen zullen niet minder belangrijk zijn de vieringen in de kapel en de ontmoeting en uitwisseling in de wandelgangen, bij de maaltijden en in pauzes. Bezinningscentrum Emmaus leent zich hier uitstekend voor.

Meer informatie

Het aanmeldingsformulier en veel meer over de sprekers, het programma, de organisatie en de achtergrond vindt u op <http://www.stucom.nl/pub/0259/0259.htm>, dat is document 0259 op www.stucom.nl/parochie.

SCC-bulletin nr. 6, 3 februari 2010

Nieuws uit het aartsbisdom Utrecht over het project Kleine Kerkgemeenschappen

Bij het Aartsbisdom Utrecht was tot 17 februari 2010 te bestellen de werkmap '*Kleine kerkgemeenschappen – achtergrond, organisatie en gespreksthemata*'.

Geen kenniscentrum, wel werkmap

Van 2006 tot 2008 is in aartsbisdom Utrecht het project Kleine Kerkgemeenschappen (KKG's) uitgevoerd. Naast het vertalen en bewerken van enkele basisboeken van en over de Small Christian Community's (SCC's) is

ook op een aantal plekken proef gedraaid met het bewerkte materiaal.

Het uiteindelijke projectdoel had een hoog ambitieniveau, namelijk a) het uitgeven van de Nederlandse edities van de basisboeken en b) het inrichten van een (bescheiden) kennis- en adviescentrum t.b.v. van KKG's.

Dit kennis- en adviescentrum is er niet gekomen, maar de vertaalde basisboeken 'Creating Small Church Communities', 'Come as you are' en 'Praying alone and together' zijn nu in één werkmap in het Nederlands beschikbaar: '*Kleine Kerkgemeenschappen creëren. Een plan om uw parochie en geloofsleven te veranderen*', '*Zoals je bent*' en '*Bidden, samen en alleen*'.

Ze waren al als losse boeken beschikbaar (zo waren ze ook op het Pastoraal Congres van 2008 verkrijgbaar), maar nu zijn ze allemaal opnieuw geredigeerd, van illustraties voorzien, wat ingekort en tot een logisch werkbaar geheel gemaakt.

Visie op Kerk

Het gaat om bewerkte teksten van Arthur R. Baranowski uit de Verenigde Staten. Hij wil vooral een *visie* overbrengen. Deze visie is volgens hem niet zomaar een nieuw - en 'beter' - programma voor kleine kerkgemeenschappen. 'Er bestaan al uitstekende programma's. In de Engelstalige wereld is Renew wellicht het meest succesvolle en meest gebruikte model voor kleine groepen in parochies. In Nederland kun je denken aan Geloven Nu'. Zo stond het in 2005 in de werkvertaling van '*Kleine Kerkgemeenschappen creëren*'. Het plan van Baranowski houdt in dat alle parochianen worden uitgenodigd om de Kerk op het niveau van de kleine groep te ervaren; rekening houdend met ieders eigen tempo.

Ervaringen

Graag horen we ervaringen met dit plan. Deze ervaringen willen we gebruiken voor het Pastoraal Congres en voor een boek dat we aan het maken zijn.

Van verschillende kanten hoorde ik al dat het niet zo goed beviel om (zoals de werkmap aanreikt) eerst een jaar lang bezig te zijn met de vorming '*Zoals je bent*'. Daarin staat vooral de onderlinge kennismaking in de kleine groep centraal en gaat het nog niet zozeer over God. Pas in het tweede jaar gaat het, met de vorming '*Bidden, samen en alleen*' over God.

In de veel minder gesecculariseerde Amerikaanse wereld is dit wellicht een goede volgorde. De parochianen die in Culemborg en Deventer belangstelling toonden voor een kleine kerkgemeenschap wilden graag eerder de diepte in en geloofsinhoudelijk bezig gaan.

Verskillende methodes

Ook vernemen we graag ervaringen met verschillende methodes als *Opnieuw beginnen* en *Jonge wijn in nieuwe zakken*, *Renew*, *Oikos*, *Geloven Nu*, *Alpha-cursus* en *CaFE* (zie overzicht methodes, 0220 op www.stucom.nl).

De bedoelingen die het project in het aartsbisdom had, staan op www.stucom.nl onder 0215 en 0170 (KASKI-rapport 'Als een druppel in het water'). Praktijkervaringen met de aanpak van Baranowsky, opgedaan door een Nederlandse priesterstudent in Amerika, leest u in 0214 op www.stucom.nl.

Kees Slijkerman, www.stucom.nl/contact
Pastoraal Congres: 0259 op www.stucom.nl

Vraag: *Wat moet er veranderen, wil de Kerk wél toekomst hebben?*

Prof. Dekker (na eerst het Leger des Heils en haar stichtingen ten voorbeeld te stellen): 'Tegelijkertijd moet zij dan haar kernactiviteit - het verkondigen van het evangelie - blijven verrichten, in vormen die passen in het huidige culturele klimaat. Dan denk ik aan een netwerk van relatief kleine, flexibele gemeenschappen. Zo kan de ontmoeting met God en zijn Woord volledig tot haar recht komen.'

Gerard Dekker, emeritus hoogleraar godsdienstsociologie, in dagblad Trouw 2-2-2010.

SCC-bulletin nr. 5, 21 oktober 2009

Aan: allen die werkzaam zijn in de pastoraal of daartoe in opleiding zijn: priesters, diakens, pastoraal werk(st)ers, categoriale zielzorgers, catecheten en leden van pastoraatgroepen.

Broeders en zusters,

Van harte nodigen wij u uit om u in te schrijven voor het **6e pastoraal congres**,

14-16 maart 2010 (van zondagavond t/m dinsdagmorgen) in Helvoirt. Het thema is:
Wie inspireert de parochie?

Waarom dit thema?

Tijdens het 5^e pastoraal congres in maart 2008 werden praktijkvoorbeelden en werkmethodes gepresenteerd om de rol van kleine geloofsgroepen in parochieverband te stimuleren. Deze groepen (ook wel small Christian communities genaamd) kunnen een belangrijke rol spelen bij de vitalisering van parochies. Toen bleek ook dat het voor parochianen vaak moeilijk is om de rol van inspirator op zich te nemen. Tijdens het 6^e pastoraal congres willen we deze problematiek verder uitwerken. De werkgroep pastoraal congres heeft het programma voorbereid in uitvoerig overleg met hulpbisschop mgr. Jan van Burgsteden s.s.s., die vanuit de bisschoppenconferentie referent is voor de kerkelijke bewegingen en nieuwe gemeenschappen.

Sprekers

De eerste spreker zal zijn dr. Wilfried Hagemann, pr. uit Duitsland (met vertaling via koptelefoons). Hij leefde zelf in een kleine christelijke gemeenschap, was parochiepastor, rector van een priesteropleiding, lid van het Centraal Comité voor Leken. Hij startte onlangs in Ottmaring (bij Augsburg) een nieuw centrum voor spiritualiteit van priesters, diakens en seminaristen (ZSP) waarin priesters ook hun sabbatperiode kunnen doorbrengen met cursussen in spiritualiteit en gemeenschapsvorming.

Op de maandag spreken onder meer prof dr. Fred van Iersel, diaken, bijzonder hoogleraar in de praktische theologie aan de theologische faculteit in Tilburg en vertrouwensman voor veel pastores, en prof. dr. Bart Koet, bijzonder hoogleraar vroegchristelijke literatuur aan de Faculteit Katholieke Theologie (FKT). Hij is een gehuwde diaken en kan op levendige wijze de wijsheid van de Schrift actualiseren. Maandagavond focussen we op de praktijk: hoe is de wisselwerking tussen een pastoor en kleine groepen in zijn parochie. Door middel van interviews, deskundig commentaar van prof. dr. Jozef Wissink (systematisch en pastoraal theoloog van de

FKT) en gesprek, kijken we naar inspirerende voorbeelden. Dinsdagmorgen spreekt mgr. dr. Gerard de Korte, bisschop van Groningen-Leeuwarden, over: De verantwoordelijkheid van christengelovigen in het pastoraat. Welke opdracht heeft iemand - gezien vanuit Vaticanum II - al op basis van doopsel, vormsel en van de Geest ontvangen charisma's?

Ontmoeting

Naast kwalitatief hoogstaande lezingen zullen niet minder belangrijk zijn de vieringen in de kapel en de ontmoeting en uitwisseling in de wandelgangen, bij de maaltijden en in pauzes.

Bezinningscentrum Emmaus leent zich hier uitstekend voor.

Meenemen

Pastorale beroepskrachten worden nadrukkelijk uitgenodigd een parochiaan mee te nemen, om zo samen inspiratie op te doen en het leven in de parochie nieuwe impulsen te kunnen geven.

Meer informatie

Het aanmeldingsformulier en veel meer over de sprekers, het programma, de organisatie en de achtergrond vindt u op <http://www.stucom.nl/pub/0259/0259.htm>, document 0259 op www.stucom.nl. Wacht u niet te lang met aanmelden want dan zijn de mooiste kamers bezet.

Organisatie

Dit congres wordt georganiseerd door een werkgroep van de Kerkelijke Bewegingen en Nieuwe Gemeenschappen: Arkgemeenschap, Chemin Neuf, Comunione e Liberazione, Cursillo, Focolarebeweging, Foyer de Charité, Geloof en Licht, Gemeenschap Emmanuel, Gemeenschap van de Heilige Familie, Gemeenschap Paus Johannes XXIII, Katholiek Alpha-centrum, Katholieke Charismatische Vernieuwing (KCV), Kinder- en Jeugdwerk Samuël, Legioen van Maria, R.K. Marriage

Encounter Nederland, Neo-Catechumenale Weg, Orde van Franciscaanse Seculieren, Sint Egidiusgemeenschap en de Werkgroep Katholieke Jongeren.

Vanuit de bisschoppenconferentie is Mgr. J. van Burgsteden s.s.s. bij de voorbereidingen betrokken als referent

voor de kerkelijke bewegingen en nieuwe gemeenschappen.

Namens de werkgroep pastoraal congres,

Kees Slijkerman,
projectleider

SCC-bulletin nr. 4, 20-7-2009

CHARISMA'S HERKENNEN

Dit bericht is vooral van belang voor theologisch geschoolden en theologiestudenten.

Small Christian Communities en charisma's

Tijdens het 5^e pastoraal congres in maart 2008 werden praktijkvoorbeelden en werkmethodes gepresenteerd om de rol van kleine geloofsgroepen in parochieverband te stimuleren. Deze groepen (Small Christian Communities) kunnen een belangrijke rol spelen bij de vitalisering van parochies. Toen bleek ook dat het voor parochianen vaak moeilijk is om de rol van inspirator op zich te nemen. Het 6^e pastoraal congres, 14-16 maart 2010, wil die problematiek verder uitwerken en oplossingsrichtingen in kaart brengen. De onderlinge wisselwerking tussen pastores en parochianen staat daarbij centraal, met aandacht voor *het herkennen van de charisma's* die de Heilige Geest aan gelovigen geeft en voor de wijze waarop die positief ingezet kunnen worden voor een vitale geloofsgemeenschap.

Het woord charisma

Nu blijkt het woord *charisma* nogal verschillend gebruikt te worden. Voor wie een scherper beeld wil krijgen van wat het woord charisma in de Bijbel betekent, zijn de colleges en publicaties van prof. dr. Norbert Baumert SJ uit Wenen een aanrader. Baumert publiceerde onder meer over de betekenissen die in de loop van de geschiedenis gehecht werden aan het woord charisma. (Zie ook 0274 op www.stucom.nl) Hij is emeritus hoogleraar Nieuwe Testament en publiceerde boeken over charisma's, doop in de Geest, doop en over Paulus' brieven aan de Korintiërs. Hij is goed bekend met het tegenwoordige functioneren

van charisma's waarover Paulus schrijft. Ook was hij jarenlang voorzitter van de theologische werkgroep van de Katholieke Charismatische Vernieuwing in Duitsland.

Vele nieuwe gezichtspunten

Over de inhoud van zijn colleges schrijft Baumert: 'Naast het uitwerken van de begrippen "charisma", "doop" en "geestesdoop" zullen wij, steeds in het tweede deel van de eerste drie colleges, 1 Korinte 12-14 als samenhangend geheel lezen. Daarbij zullen we veel nieuwe gezichtspunten ontmoeten, die opgekomen zijn uit een grondige analyse van de taal, maar ook aan de hand van vele ervaringen in de Charismatische Vernieuwing.' Pater Baumert zal college geven in het Duits en vertaald worden in het Engels. Deelname is voor studenten met een collegekaart gratis. Andere deelnemers betalen 85 euro.

Leerstoel

De colleges zijn donderdagmiddag en -avond, 17 september, en vrijdagochtend en -middag, 18 september 2009. Deze colleges worden georganiseerd door de Faculteit der Godgeleerheid van de VU en de Bijzondere Leerstoel Theologie van de Charismatische Vernieuwing, die aan de VU gevestigd is door de Charismatische Werkgemeenschap Nederland i.s.m. de Katholieke Charismatische Vernieuwing.

Meer informatie: www.stucom.nl/leerstoel en tel. 0343-578814.

SCC-bulletin nr. 3,
was een vooraankondiging van
14-16 maart 2010: 6^e PASTORAAL CONGRES

SCC-bulletin nr. 2, 25-9-2008

BISSCHOPPEN OVER SMALL CHRISTIAN COMMUNITIES

De bisschoppenconferentie heeft zich op 8 april 2008 zeer positief uitgesproken over *Small Christian Communities (SCC)*. Dat gebeurde in hun Brief ‘Kerk, Eucharistie en Priesterschap’, (pag. 13). Ze schrijven: dat *Small Christian Communities* een waardevol instrument vormen in het kader van een verlevendiging van de parochiegemeenschappen.

De bisschoppen geven ook een duidelijke definitie: ' *Small Christian Communities* kunnen worden omschreven als: “kleine groepen (8-15 mensen) die op een of andere manier een binding hebben met de R.-K. Kerk en die regelmatig (eens per 1 à 2 weken of in blokken van bijeenkomsten) bij elkaar komen om te bidden en het geloof met elkaar te delen.”'

Als argument noemen ze: 'Deze manieren van *faith-sharing* kunnen bij de onontkoombare schaalvergroting zorgen voor de eveneens vaak gewenste schaalverkleining en/of schaalverfijning.'

Uit: De bisschoppelijke Brief ‘Kerk, Eucharistie en Priesterschap’, een uitgave van de afdeling Pers & Communicatie van het Secretariaat RKK. Bestellen: Postbus 13049, 3507 LA Utrecht, e-mail: bestel@rkk.nl, tel.: 030 2326909. Prijs: 2 euro (exclusief verzendkosten)

CONTEXT

Deze positieve uitspraken in de bisschoppelijke brief staan in de context van de vitalisering van parochies. Daarover schrijven ze:

Vitalisering van parochies

Hoe belangrijk goede structuren ook mogen zijn, uiteindelijk staan zij ten dienste van het doorgeven van het evangelie, het vieren van de sacramenten, het verlenen van pastorale zorg en het uitvoeren van de diaconale opdracht. Vitalisering of revitalisering van parochies is de belangrijkste beleidslijn van ons als bisschoppen. We willen de totstandkoming of de continuering van krachtige parochies en/of parochieverbanden bevorderen. We zien hiertoe diverse mogelijkheden en instrumenten. De belangrijkste willen we in het kort de revue laten passeren.

- a) Allereerst zijn we dankbaar dat er in de huidige parochies vele toegewijde vrijwilligers zijn. Deze mannen en vrouwen, jongeren, volwassenen

en senioren steken veel tijd en energie in de opbouw van parochies. Zoals bij de eerste generaties christenen zien we ook in onze tijd een hoge graad van betrokkenheid van veel gelovigen bij hun gemeenschap. Dat is verheugend.

b) Voorts kunnen de verschillende nieuwe ‘kerkelijke bewegingen’ en manifestaties zoals de Katholieke Jongerendagen en de Wereldjongerendagen bijdragen aan de gewenste vitalisering van de parochies. Bepaalde groepen van jongeren en volwassenen zijn op zoek naar de zin van het leven en zijn ontvankelijk voor de boodschap van Jezus Christus en van de Kerk. Zij worden op hun geloofsweg niet gehinderd door een mogelijke ballast uit het verleden. Zij willen zich als christenen engageren voor kerkgemeenschap en samenleving.

c) De zogenaamde *Small Christian Communities* die voor een deel gerelateerd zijn aan de nieuwe kerkelijke bewegingen vormen eveneens een waardevol instrument in het kader van een verlevendiging van de parochiegemeenschappen. *Small Christian Communities* kunnen worden omschreven als: “kleine groepen (8-15 mensen) die op een of andere manier een binding hebben met de R.-K. Kerk en die regelmatig (eens per 1 à 2 weken of in blokken van bijeenkomsten) bij elkaar komen om te bidden en het geloof met elkaar te delen.”* Deze manieren van *faith-sharing* kunnen bij de onontkoombare schaalvergroting zorgen voor de eveneens vaak gewenste schaalverkleining en/of schaalverfijning.

d) Een heel belangrijk instrument bij de opbouw van krachtige parochies vormt de persoonlijke en gemeenschappelijke geloofsverdieping. Catechese, toerusting en verdieping van het gebedsleven doen christenen groeien als gelovigen. Het lijkt erop dat het taboe om over God te spreken en van je geloof te getuigen in onze samenleving de laatste jaren wordt doorbroken. Des te belangrijker zijn zelfbewuste en goed gevormde katholieken. Hier liggen ook vele uitdagingen en kansen voor oecumenische samenwerking.

e) Er zouden er nog meer te noemen zijn, maar als laatste instrument ter vitalisering van parochies willen we hier de missionaire en diaconale dynamiek noemen. Bezinning dient immers gecombineerd te worden met dienstbaarheid, evangelisatie en diaconale actie. Er dient een vruchtbare onderlinge wisselwerking te bestaan tussen de ‘beweging naar binnen’ en de ‘beweging naar buiten’. Wij hopen dat we met de *Bisschoppelijke Brief over*

missie in de 21ste eeuw. Getuigen van de hoop die in ons leeft!** de missionaire taak van parochies en gelovigen nieuwe impulsen kunnen geven.

* *Als een druppel in het water. Small Christian Communities en soortgelijke vormen van kerkelijke participatie in de R.-K. Kerk*, KASKI rapport nr. 540 (Nijmegen 2005), blz. 5. (Dit rapport is 0170 op www.stucom.nl)

** 0198 op www.stucom.nl

Kees Slijkerman, 25-9-2008

SCC-bulletin nr. 1, 19 maart 2008

Onder 0225 op www.stucom.nl treft u een verslag van het pastoraal congres. Daarin staan belangrijke citaten uit de verschillende lezingen. De meeste lezingen staan integraal op www.stucom.nl/parochie.

Het pastoraal congres over small Christian communities, 2-4 maart 2008, heeft een stroom van informatie op gang gebracht tussen mensen die hierin geïnteresseerd zijn: congresdeelnemers en sprekers, mensen die een verslag hebben aangevraagd, mensen die reageren op publicaties en anderen.

Om de verzending van informatie *over (het opstarten en continueren van) kleine christelijke gemeenschappen in parochieverband* te stroomlijnen heb ik een verzendlijst aangelegd onder de titel 'Scc-bulletin'.

Dit bulletin zal alleen verschijnen als er iets te melden valt, bijvoorbeeld:

- over nieuwe werkmaterialen die beschikbaar komen (er zijn er een aantal in de maak),
- teksten van het congres die nu nog niet beschikbaar zijn (zoals de lezing van prof. Van Iersel) en
- nieuws over het volgende pastoraal congres. Door dit bulletin gaat het congres over small Christian communities als het ware digitaal verder.

Ieder die dit gratis bulletin wil ontvangen kan dat via www.stucom.nl/contact aanvragen.

Het staat u vrij deze informatie door te geven. Ook bijgaand verslag is vrij voor publicatie.

Kees Slijkerman

Redactie & administratie SCC-bulletin: www.stucom.nl/contact